

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2021

YEARBOOK

2021

ГОДИНА 12
БРОЈ 18

VOLUME XII
NO 18

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2021
YEARBOOK
2021

ГОДИНА 12
БР. 18

VOLUME XII
NO 18

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

проф. д-р Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

проф. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

- проф. д-р Светлана Јакимовска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска,
проф. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, проф. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева,
виш лектор м-р Снежана Кирова, доц. д-р Наталија Поп-Зариева,
доц. д-р Надица Негривска, виш лектор д-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

виш лектор м-р Биљана Иванова, виш лектор м-р Крсте Илиев,

виш лектор м-р Драган Донеv

(англиски јазик)

Техничко уредување

Кире Зафиров

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип

Република Северна Македонија

**YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

For the publisher:

Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD – University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD – University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD – University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD – University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD – University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD – University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD – University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD – Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD – University Josip Juraj Strossmaier, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD – University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD – Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD – Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD – University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA – University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD – University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD – University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD,
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD,

Prof. Darinka Marolova, PhD, Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD,

lecturer Snezana Kirova, MA, Ass. Prof. Natalija Pop-Zarieva, PhD,

Ass. Prof. Nadica Negrievska, PhD, lecturer Marija Krsteva, PhD

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Ivanova, MA, lecturer Krste Iliev, MA, lecturer Dragan Donev, MA

(English language)

Technical editor

Kire Zafirov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Посвета

Професор д-р Снежана Веновска-Антеvsка (1959 – 2020) 9

Јазик

Лилјана Јовановска

ОБИДИТЕ ЗА КОДИФИКАЦИЈА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
ВО XIX ВЕК

Liljana Jovanovska

ATTEMPTS FOR CODIFICATION OF THE MACEDONIAN
LANGUAGE IN THE NINETEENTH CENTURY..... 15

Надица Негриевска, Весна Коцева

ПРЕДЛОШКИ КОНСТРУКЦИИ ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ
СТАТИЧНА ПОЛОЖБА ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК И
НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Nadica Negrievska, Vesna Kocева

PREPOSITIONAL CONSTRUCTIONS WITH
STATIC SPATIAL MEANING IN THE ITALIAN LANGUAGE
AND THEIR EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE 29

Марија Соколова

РАЗЛИКУВАЊЕ НА ПАРОНИМСКИТЕ ПАРОВИ
СОСЕДСКИ | СОСЕДНИ И КОМУНИКАТИВНО | КОМУНИКАЦИСКО

Marija Sokolova

DIFFERENCE BETWEEN PARONIMIC COUPLES
NEIGHBORLY | NEIGHBORING AND
COMMUNICATIVE | COMMUNICATION(S) 41

Весна Коцева, Надица Негриевска

СЕМАНТИЧКИТЕ ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА ВО
ЖАРГОНСКИОТ ИЗРАЗ НА МЛАДИТЕ ВО ИТАЛИЈА

Vesna Kocева, Nadica Negrievska

SEMANTIC EXPRESSIONS IN THE YOUTH SPEECH IN ITALY..... 51

Ивана Котева, Махмут Челик

ВЕШНИЦИ И СПИСАНИЈА НА ТУРСКИ ЈАЗИК ОД
МАКЕДОНСКОТО ПОДНЕБЈЕ

Ivana Koteva, Mahmut Chelik

NEWSPAPERS AND MAGAZINES IN TURKISH LANGUAGE
FROM THE MACEDONIAN REGION 65

Весна Коцева

КАРАКТЕРИСТИКИ И ФУНКЦИИ НА ГОВОРОТ НА
МЛАДИТЕ ВО ИТАЛИЈА

Vesna Kocева

CHARACTERISTICS AND FUNCTIONS OF
THE YOUTH SPEECH IN ITALY..... 75

Марија Леонтиќ, Деспина Минова
ГОВОРНИОТ ЧИН ОДБИВАЊЕ НА ПОКАНА КАЈ
СТУДЕНТИТЕ ОД ГРУПАТА ЗА ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ
Marija Leontik, Despina Minova
THE SPEECH ACT REFUSING AN INVITATION OF STUDENTS AT
THE DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATUR..... 87

Јазикот во политиката

Викторија Саздова, Билјана Ивановска
ЗБОРОВНАТА ГРУПА ИМЕНКИ СО ЕМОЦИОНАЛЕН ПРИЗНАК
ВО ТЕКСТОВИ ОД ОБЛАСТА НА ПОЛИТИКАТА
Viktorija Sazdova, Biljana Ivanovska
WORD CLASS OF NOUNS WITH EMOTIONAL FEATURE
IN POLITICAL TEXTS 99

Дејан Маролов, Страшко Стојановски
ПРИДАВКАТА „МАКЕДОНСКИ“ ВО ДОГОВОРИТЕ СО
БУГАРИЈА (2017 ГОД.) И СО ГРЦИЈА (2018 ГОД.)
Dejan Marolov, Strashko Stojanovski
THE ADJECTIVE “MACEDONIAN” IN THE AGREEMENTS
WITH BULGARIA FROM (2017) AND GREECE (2018) 107

Терминологија и преведување

Светлана Јакимовска
ОСВРТ КОН МАКЕДОНСКАТА ТЕРМИНОЛОГИЈА
Svetlana Jakimovska
MACEDONIAN TERMINOLOGY REVIEW..... 117

Луција Видеска
ЗА ПРЕВОДОТ НА АНТРОПОНИМИТЕ, ТОПОНИМИТЕ И
ТИТУЛИТЕ ВО СЕРИЈАТА „ИГРА НА ТРОНОВИ“
Lucija Videska
TRANSLATION OF ANTHROPNYMS, TOPONYMS AND
TITLES IN THE TV SERIES “GAME OF THRONES” 129

Книжевност и фолклор

Бојана Самарџиева, Ана Витанова-Рингачева
ВЕРУВАЊАТА ВО БОЛЕСТИ И ОБРЕДНАТА ПРАКТИКА ЗА
НИВНО ЛЕКУВАЊЕ ВО ТИКВЕШКИОТ РЕГИОН
Bojana Samardzieva, Ana Vitanova-Ringacheva
BELIEFS IN DISEASES AND RITUAL PRACTICE FOR
THEIR TREATMENT IN THE TIKVESH REGION 143

Ева Ѓорѓиевска, Јована Караниќиќ-Јосимовска ДАНТЕ ВО КОНТЕКСТ НА СВЕТСКАТА КЛАСИЧНА ЛИТЕРАТУРА Eva Gjorgjievska, Jovana Karanikikj-Josimovska DANTE IN CONTEXT OF WORLD CLASSIC(AL) LITERATURE.....	155
Marija Krsteva, Dragan Donev, Natalija Pop Zarieva LITERATURE REVIEW ON LIFE-WRITING GENRE BLENDING	163
Natalija Pop Zarieva, Kristina Kostova, Marija Krsteva BLOOD AND SEXUALITY IN STOKER’S DRACULA.....	171
<i>Методика на наставата по странски јазик</i>	
Natka Jankova Alagjovska, Saska Jovanovska INTERCULTURAL COMMUNICATION COGNITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA AND BULGARIA.....	183
Vesna Prodanovska-Poposka LANGUAGE LEARNING STRATEGIES TO LEARNERS OF ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES IN HIGHER EDUCATION.....	195
Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска СТРАТЕГИИ ПРИ УСВОЈУВАЊЕ НА ШПАНСКИ ЈАЗИК (J3) КАЈ СТУДЕНТИ СО АНГЛИСКИ ЈАЗИК (J2) Marija Todorova, Vesna Prodanovska-Poposka LANGUAGE LEARNING STRATEGIES FOR ACQUISITION OF SPANISH AS L3 TO STUDENTS- LEARNERS OF ENGLISH AS L2.....	205

ЗА ПРЕВОДОТ НА АНТРОПОНИМИТЕ, ТОПОНИМИТЕ И ТИТУЛИТЕ ВО СЕРИЈАТА „ИГРА НА ТРОНОВИ“

Луција Видеска¹

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
lucija.221102@ugd.edu.mk

Апстракт: Со растот на популарноста на фикцијата во последните неколку децении на 21-от век се појави и проблемот за соодветно преведување на разновидните поими кои ги среќаваме во делата кои најчесто се во пишана форма, а неретко завршуваат и екранизирани на големото платно, односно се преточуваат во филмски ремек-дела или во телевизиски серии. Главен фокус на овој труд е серијата „Игра на тронови“ (Game of Thrones) која своевремено рушеше рекорди на гледаност. Фантастичниот свет на змејови, војни и спектакуларни битки, магија и мистерија на Џорџ Р.Р. Мартин е волшебна интрига за гледачите, но и предизвик за преведувачите. Особен предизвик за преведувачите претставува преведувањето на необичните антропоними и топоними. Соодветниот превод треба да ја долови првобитната замисла на еден многу креативен автор и да го задржи вниманието на гледачот кој не го говори изворниот јазик на авторот.

Првиот дел од овој труд ќе биде посветен на основните аспекти на преведување релевантни за оваа тематика како и техниките на преведувањето, а во вториот дел ќе биде разгледано преведувањето на антропонимите, топонимите и имињата на титули. Овој труд ќе се фокусира и на откривање на најсоодветната преведувачка техника која може да биде искористена при преведувањето на ваков тип фикција како и на останатите преведувачки техники кои би биле адекватни за да не се изгуби изворната смисла и оригиналноста на делото.

Клучни поими: *серија, фикција, преведување, техники на преведување, англиски јазик, македонски јазик*

TRANSLATION OF ANTHROPNOMS, TOPONYMS AND TITLES IN THE TV SERIES “GAME OF THRONES”

Lucija Videska¹

¹Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
lucija.221102@ugd.edu.mk

Abstract: With the growth of the popularity of fiction in the last few decades of the 21st century, the problem of proper translation of the various terms that we see in the works of literature, most commonly in written form and often screened on the movie canvas has appeared. The focus of this paper is the TV Series “Game of Thrones” which while was running, broke viewership records. The imaginary world of dragons, wars and spectacular battles, magic, and mystery of George R.R. Martin represents a magical intrigue for viewers, but also a challenge for translators. The challenge is the translation of anthroponyms, toponyms and titles. A proper translation is required to capture the original idea of a very creative author and keep the attention of a viewer that does not speak the author original language.

In the first part of this paper, the focus will be on the basic aspects of translation relevant for this thematic as well as the translation techniques, while in the second part the translation of anthroponyms, toponyms and titles will be reviewed. This paper will also focus on discovering the most adequate technique that can be used while translating this type of fiction as well as some other translation techniques used in order not to lose the show’s originality and primary meaning.

Keywords: *TV Series, fiction, translation, translation techniques, English language, Macedonian language*

1. Вовед

Преведувањето како процес на пренесување на текст од изворен во целен текст станува сè поважно и пораспространето низ целиот свет, со глобализацијата и потребата нештата да бидат разбирливи за сите. Сепак, најпроблематично е преведувањето на литературни текстови затоа што преведувачот се соочува со предизвикот да го пренесе светот кој авторот го осмислил и стилски да ја задржи оригиналноста на изворниот текст. Најголем од овие предизвици се сретнува токму при преведувањето на фикцијата во која креативноста оди до создавање на целосно нови универзуми, места, имиња и предмети кои се само плод од имагинацијата на авторот на делото и се целосно нови и непознати за другите индивидуи.

Ова може да се каже и за серијата „Игра на тронови“, адаптација на познатата колекција на Џорџ Р.Р. Мартин *Песна на мраз и оган* (A Song of Ice and Fire) сместена во еден необичен фантастичен средновековен свет во кој се преплетуваат многубројни места и ликови сите генијално поврзани меѓусебно. Целта на главните ликови во серијата е да седнат на Железниот трон (The

Iron Throne) и да завладеат со Седумте кралства. Популарноста на серијата ја наметна потребата продукцијата која ја емитува НВО макотрпно да работи и креативно да ги реши преводите на титловите за да може серијата да биде емитувана ширум светот, а достапна за сите и пред сè разбрана од сите гледачи кои посветено ги следеа осумте сезони од оваа телевизиска серија. Серијата денес е преведена на повеќе од 30 јазици ширум светот.

Во овој труд фокусот ќе биде ставен на имињата на индивидуи, на топонимите и називите на титулите. Тие се испреплетени низ целата серија бидејќи постојат во огромен број, а многу од нив се повторуваат низ епизодите. Во таа смисла, одбраните примери ќе бидат токму оние кои претставуваат најголем предизвик за преведувачот, па и техниките користени во текот на преведувањето со цел да се добие една смисловна целина.

Во трудот ќе го ставиме акцентот на називите во телевизиската серија кои генерално имаат средновековен призвук и се истовремено огромен предизвик на преведувачите на повеќе јазици ширум светот.

2. За преведувањето

Пред да започнеме со подлабока анализа, важно е да се напомене и една од најопфатните дефиниции на преведувањето „вештина која се состои од напорите да се замени пишана или говорена порака од еден јазик со истата порака на друг јазик“ (Newmark 1995, стр. 7). Се верува дека со преводот не може да се долови идентичната мисла бидејќи секогаш ќе постојат културолошки разлики, разлики во граматичките структури и пред сè замислата на авторот на изворниот текст која ќе се разликува од онаа на тој што ја интерпретира.

Веар (Vevar) (2000) тврди дека токму поради разликите помеѓу изворниот и целниот јазик во поглед на културата и на граматиката невозможно е да се добие совршен превод. Токму поради овој став, мора да се земат предвид сите елементи во структурата на двата јазици, па преведувачот да одбере соодветни техники кои ќе ги користи со цел да надомести за оние јазични средства кои можеби ќе постојат во изворниот јазик, но нема да бидат достапни во целниот јазик.

Може да се додаде и уште една сеопфатна дефиниција на преведувањето дадена од Мандеј (Munday) во неговата книга *Introducing Translation Studies* (2001) која вели дека „преведувачот го обликува изворниот пишан текст на еден вербален јазик во целен текст на друг вербален јазик“. Понатаму тој посочува дека преведувачот треба да се концентрира претежно на текстот што го преведува отколку на самиот јазик, односно да интерпретира. Мандеј се стреми кон преведувањето „смисла за смисла“ наспроти буквалното преведување и ја посочува токму Библијата како најголем предизвик за преведувачите бидејќи е речиси невозможно таа буквално да се преведе. Посочена е и важноста да се пронајде „соодветен еквивалент, односно сет на еквиваленти кои на најдобар

можен начин ќе соодветствуваат со значењето на изворниот јазик“ (Nida, From one language to another).

Важно е да се спомене и моделот на Вине и Далберне (Vinay и Dalbernet) во кој тие разликуваат директен, односно буквален превод и слободен превод. Тие споменуваат седум преведувачки „процедури“, три од нив се однесуваат на буквалниот превод (заемка, калка, буквално преведување), а останатите се применуваат кај слободниот превод (транспозиција, модулација, еквиваленција и адаптација). Уште во 50-тите години на 20-от век кога преведувањето не било толку длабоко истражувано, тие го напишале своето дело *Компаративна стилистика на францускиот и на англискиот јазик* („Stylistiquee Comparèee du francais et l’anglais: methodee de traduction“) кое до ден денес претставува водилка на градењето на преведувачката наука.

Во текот на процесот на преведување, без разлика дали се работи за пишан текст (поезија и проза, статија, списание итн.) или кинематографско дело (титлови на филм, телевизиска серија, краток филм итн.) најважен и примарен чекор е анализата на изворниот материјал.

Втор чекор е преведувачот да го одреди својот правец и цел кон која ќе го води преводот за да ја задржи неговата автентичност. Третиот чекор е да размисли која би била целната група која ќе го следи тој превод (според возраст, пол, етничка припадност) со цел полесно да го прилагоди и најпосле да го одреди квалитетот на изворниот говор за да го изведе преводот најсоодветно.

3. Транскрипција

Гласовните системи на англискиот и на македонскиот јазик се многу различни. Според правилата во Правописот на македонскиот јазик (второ издание, 2017), во тек на преведувачкиот процес, преведувачот треба да обрне внимание на изговорот и на англиската и на американската варијанта. Најголем предизвик за преведувачот е токму ортографијата на англискиот јазик кој содржи многу поголем број комбинации во сооднос буква – глас од македонскиот. Токму поради тоа графемата не може да биде појдовна точка при транскрибирањето, туку во умот на преведувачот треба да биде изговорот на самиот збор и како македонските говорители го перципираат конкретниот англиски глас.

3.1 Транскрипција на антропоними во серијата „Игра на тронови“

Во овој дел е ќе се сосредоточиме на сопствените имиња кои можеби не постојат во вистинскиот свет, но кои авторот ги креирал за да имаат средновековен призвук и тие главно се транскрибираат затоа што гледачите на несинхронизирани верзии од серијата веќе се свесни за името на ликот и може да дојде до конфузија при самиот превод, а популарноста на серијата доведе до голем број фан клубови кои се концентрираат на деталите. За нив најчесто неприфатливо е кога се дава поинаква интерпретација на лично име на некои од нивните омилени ликови.

Во следнава табела ќе бидат изведени неколку примери на транскрипција на имиња на ликови кои се среќаваат во најголем дел од епизодите, а се дел од Вестерос, еден од двата континенти во универзумот на серијата.

Jon Snow	Џон Сноу	Snow – Сноу е презиме кое се дава на вонбрачните деца во северниот дел на Вестерос (Winterfell преведено на македонски како Сурозимје), а името Jon е изведено од доста често користеното англиски име John уште од средновековието. Се забележува дека е напишано со изоставање на графемата „h“ што алудира на обид на авторот на името да му даде ахраичен призвук
Daenerys Targaryen	Денерис Таргериен	Името на овој лик потекнува од зборот дае што во одредени англиски говорни подрачја значи светлина или буквално ден, а Nerys пак потекнува од велшкиот јазик и значи „дама“. Презимето <i>Таргериен</i> во буквален превод според некои извори значи „од змејот“, симболот на оваа кралска лоза.
Khal Drogo	Кал Дрого	Khal или Кал значи лидер, крал, а <i>Дрого</i> се верува дека потекнува од германскиот збор „dragen“ што значи да носи или да пренесува. Се мисли на улогата на овој лик како носител на племето.
Cersei Lannister	Серси Ланистер	Името на Серси потекнува од грчката митологија, божицата Кирка, која дели слични одлики со комплексниот лик.

Tyion Lannister	Тирион Ланистер	Името Тирион има латинско потекло и означува карпа. Се верува дека презимето Ланистер пак, има латинско потекло и значи „поседувач на гладијатори или робовладетел“.
Arya Stark	Ариа Старк	Името на овој храбар лик е инспирирано од хиндуизмот и во буквален превод значи „чесен“.
Sansa Stark	Санса Старк	Името на овој лик исто така потекнува од хиндуизмот и означува „пофалба“ или „величење“, а другото значење му е „шарм“ или „харизма“. Важно е да се напомене дека презимето <i>Старк</i> потекнува од германскиот збор „stark“ што значи „силен, моќен, издржлив, јак“, но се верува и дека има англо-саксонско потекло со исто значење.
Theon Greyjoy	Теон Грејџој	Името <i>Теон</i> има грчко потекло и доаѓа од зборот „theos“ што значи Бог. Грејџој има значење на „благородник, човек за восхит“.
Robert Baratheon	Роберт Баратеон	Името <i>Роберт</i> е широко распространето низ светот има старогерманско и старохоландско потекло и значи „слава, чест, углед, величење“.

Горенаведените примери се само неколку од големиот број ликови кои се појавуваат во ТВ-серијалот и може да се забележи дека многу од нив потсетуваат на англискиот средновековен свет. Авторот на книгите преточени во телевизиската серија бил инспириран од звучните имиња со грчко и со латинско потекло, но честопати и манипулира со одредени гласови, правејќи алтерации за да остави свој сопствен печат.

Креативноста на авторот особено се забележува кај имињата кои ги носат ликовите од другиот континент во светот на „Игра на тронови“ наречен Есос (Essos), кој најмногу асоцира на стар Вавилон, Месопотамија и Египет, сосема различно од сликата за средновековието во Европа на која потсетува првиот континент Вестерос. Таму среќаваме имиња како Мелисандра, Мисандеи, Хагар, Хаздар, Граздан кои се плод на имагинацијата на авторот. Тие најчесто имаат необичен призвук, но не може да се одреди блиско потекло на имињата и презимињата, а истиот случај е и со градовите на овој континент како што се Мирин, Андалос, Валирија, Карт, Ашаи итн.

Може да се забележи дека за преводот на личните имиња низ серијата е користена транскрипцијата – замената на фонеме од еден јазик со замена на фонеме од друг јазик при што се пренесува и формата на зборот од изворниот јазик кој се адаптира на фонолошкиот систем на јазикот-цел. Бидејќи во овој случај станува збор при писмено преведување лексемата се адаптира и на графолошкиот систем. Некои имиња претрпуваат графичка адаптација со цел да бидат читливи и лесно разбирливи за гледачот.

Сепак, со употребата на оваа техника не се пренесува подлабокото значење што секое од овие имиња го носи.

3.2. Транскрипција на титули

Доста интересна проблематика при преведувањето на епизодите од оваа телевизиска серија се токму титулите кои ги носат најголем дел од главните ликови најчесто господари, благородници, робовладетели итн. Како што беше споменато, универзумот од книгите и ТВ-серијата претставува еден вид паралела со средновековието во Европа јасно одделено со елементите од древните времиња кои се испреплетуваат во серијата.

Во следната табела ќе погледнеме како преводот на титулите кои во изворниот англиски јазик имаат средновековен призвук се транскрибирани во преводот на македонски јазик со соодветни поими кои се веќе воспоставени кај нас.

Prince	Принц (син на владетелот)
Princess	Принцеза (ќерка на владетелот)

4. Калката во преводот на топоними во серијата „Игра на тронови“

Главна алатка на преведувачот на серијата е токму калката како преведувачка техника, една од најпрактичните и најширокораспространетите во материјалите на сите преведувачи. Калката претставува буквален превод „збор за збор“ и користејќи ја калката, пресликуваме збор со своите компоненти од еден јазик во друг. Користењето на оваа техника при преводот на географските поими,

односно топонимите во текот на серијата вродила со зачувување на изворната креативност на авторот, односно сценаристот, а воедно создава интересен призвук во умот на гледачот.

Се разбира, топонимите кои не претставуваат спој од две посебни именки или именка придружувана од придавка, не дозволуваат оддалечување од изворниот јазик, се транскрибирани и имаат иста форма како во оригиналот (Dorne ► Дорн, Bravos ► Бравос, Valyria ► Валирија).

Во табелата подолу се прикажани топонимите кои најчесто можат да бидат сретнати во серијата како и нивниот превод на македонски јазик, а при преводот е користена калка.

King's Landing	Кралебран (престолнината на Вестерос)
Riverrun	Рекотек
Casterly Rock	Гребенот на Фрлачот (непрецизен превод, зборот „rock“ означува „карпа“, но не постои македонски превод на „casterly“ кој е еквивалентен со „фрлач“, па затоа преведувачот користи преведувачка слобода со цел да добие смисловна целина.
Dragonstone	Змејкамен
Winterfell	Сурозимје (непрецизен превод), зборот „winter“ значи зима, но не постои збор во македонскиот јазик што е еквивалентен на „fell“, па затоа и овде преведувачот користи слобода во преведувањето за добивање на смисловна целина.
The Iron Islands	Железните острови (при преводот на македонски јазик е изоставена алитераацијата која постои со користењето на буквата I во оригиналниот текст)
Oldtown	Староград
The Twins	Близначките (кули)
The Wall	Сидот
Castle Black	Црниот замок
The Vale	Долината („Vale“ е архаичен збор за Долина)
The Red Keep	Црвената тврдина (при преводот се користени и калка и генерализација како преведувачки техники, поаѓајќи од тоа дека зборот „keep“ претставува збир од повеќе замоци во англискиот јазик, а при преводот е генерализирано дека се работи само за една тврдина, сместена во главниот град King's Landing).
Storm's End	Бурокрај

4.1 Калка во преводот на титули

Доста интересно е да се издвојат и поспецифичните титули и епитети дадени на еден од најважните ликови во серијата, онаа која што се бореше и го жртвуваше животот за да го направи светот подобро место, а тоа е Денерис Таргариен, Мајката на Змејовите. Во оригинална форма нејзиното цело име гласи; **Daenerys Stormborn of House Targaryen, the First of Her Name, Queen of the Andals and the First Men, Protector of the Seven Kingdoms, the Mother of Dragons, the Khaleesi of the Great Grass Sea, the Unburnt, the Breaker of Chains and Lady of Dragonstone** што на македонски јазик е решено како Денерис Бурородената, Прва со нејзиното име, Кралица на Андалите и Првите луѓе, Заштитничка на Седумте Кралства, Мајка на Змејови, Калиси (случај на транскрипција) на Големото Тревно Море (изоставена е алитераацијата, односно повторувањето на согласки која ја има во оригиналниот назив), Непотпрлената (доста интересен избор на зборови со цел посликовито и поувеличено да се претстави овој лик), Синцирокршачката и Кнегиња на Змејкамен. Може да се заклучи дека за превод на титулите главно се користи калката, односно буквалниот превод на израз од изворниот јазик преточен во целниот јазик, а неретко преведувачот користи уметничка слобода со цел на гледачите посликовито и поточно да им ја долови интенцијата на оригиналот. При преводот на титулите на Денерис Таргариен преведувачот користи и транскрипција во случаите како Daenerys → Денерис, Khaleesi → Калиси, The Andals → Андалите, како и адаптација како посебна преведувачка техника, забележана во случајот Lady of Dragonstone → Кнегиња на Змејкамен.

5. Генерализација при преводот во серијата „Игра на тронов“

Генерализацијата е преведувачка постапка коа се состои од замена на оригиналниот концепт со поим со пошироко значење. Генерализацијата најчесто се користи во согласност со веќевоспоставените стилски норми во врска со постоењето на вообичаени пресврти во јазикот или клишеа. Генерализацијата во суштина му помага на преведувачот да излезе од „тешка ситуација“ кога тој самиот не е сигурен или е предизвикан да го пренесе значењето од изворниот јазик во јазикот – цел.

5.1 Генерализација на топоними во серијата „Игра на тронов“

Во табелата подолу се издвоени топонимите во серијата кои преведувачот не бил во можност да ги реши со користење на калка како преведувачка постапка, па преведувачот се послужил со генерализацијата што речиси го доловува истиот ефект во умот на говорителот на јазикот – дел во овој случај гледачите кои како мајчин јазик го имаат македонскиот јазик. Се работи за поими кои не се среќаваат во нашата култура, па затоа се јавуваат потешкотии при преводот.

<p>The Red Keep – Црвената Тврдина → при преводот се користени и калка и генерализација како преведувачки техники, поаѓајќи од тоа дека зборот „keep“ претставува збир од повеќе замоци во англискиот јазик, а при преводот е генерализирано дека се работи само за една тврдина, сместена во главниот град King’s Landing, односно Кралебран.</p>
<p>Flea Bottom – Буварникот → најсиромашниот дел, „гетото“ во престолнината на Вестерос – Кралебран, исполнет со развратништво, криминал, неморал и крајна сиромаштија. Оттука е инспирирано и името Flea Bottom, „flea“ буквално значи „болва“, а „bottom“ значи „дно“. Луѓето кои потекнуваат од овој крај, се сметани за „болвите“ на општеството, а преведувачот преводот го решил со Буварникот, дури користи и дијалектна форма од македонскиот јазик, односно жаргон, еквивалентно на нечистиот дијалект кој се говори во Flea Bottom.</p>
<p>The Eyrie – Птичјото гнездо → замокот на семејството Арин, замок помал во однос на другите замоци во кралството, но поставен на многу висока положба што го прави многу тежок за напаѓање. Оттука потекнува и „eyrie“ што е архаичен збор за високопоставено гнездо на птици грабливки, најчесто на дрво или на карпа, но со цел да го поедностави и реши преводот, преведувачот одбира да го преведе со „Птичјо гнездо“ – тој генерализира со цел да постигне смисла што ќе биде блиска до гледачот на серијата.</p>

5.2 Генерализација на титули во серијата „Игра на тронове“

Постојат и неколку титули кои се појавуваат во текот на серијата, но се необични за нашата култура така што преведувачот повторно се послужува со генерализирање со цел да го заврши предизвикот даден од изворниот текст.

Во следната табела се дадени титулите во кои е користена генерализацијата како техника на преведување.

<p>Septa – Септа → Дадилка, жена која е одговорна за воспитувањето на женско дете од благородно потекло, таа е заколната на целибат и покрај воспитувањето, таа е задолжена и за образованието на младата жена, ја учи за историјата и етиката како и вештини достоини за една жена од тоа време, ткаење, везење и уметност. Септата е дадилка која понекогаш и самата е од благородничко потекло и е одговорна за воспитувањето само на младите жени од кралството, додека дадилка е поопшт поим и се однесува на жена која воспитува и машки и женски деца, но не мора да значи дека ќе ги образува или ќе ги учи некој занает.</p>
<p>Regent – Кралица мајка → Користено за жената која е вдовица на кралот, а кралот е наследен од нејзиниот син. Сè додека нејзиниот син не е оженет, таа е regent, односно сè уште се смета за кралица. Нејзината снаа по бракот со новиот крал, станува кралица, а кралицата-мајка ја губи својата титула. „Regent“ се однесува само на вдовицата на кралот која има моќ сè уште да донесува одлуки во име на новокрунисаниот крал и поседува огромна моќ во кралството сè до својата смрт.</p>

6. Адаптацијата во серијата „Игра на тронови“

Адаптацијата е постапка со која се врши адаптирање на една ситуација во друга и е користена во случаи кога ситуацијата што е опишана во изворниот текст, не постои во јазикот-цел или, пак, не одговара на навиките и обичаите на реципиентите на преводот. Тоа е вид слободен превод во кој измените се резултат од обидот на преведувачот текстот да му стане поблизок и поприватлив на примателот од културата-цел. Притоа се врши замена на една културна и општествена реалност со друга, која има иста функција или иста вредност како првата.

6.1 Адаптација на титули во серијата „Игра на тронови“

Во следната табела се посочени примери на титули кои се адаптирани да соодветствуваат со поими од нашата култура со цел што повеќе да се доближат до гледачот.

Lord – Кнез → Благородничка титула за човек кој поседува земја и во случајот со серијата, замоци, војски и огромна моќ. Зборот „кнез“ во македонскиот јазик поседува различни значења во различни периоди од историјата, но првичното значење му е она еквивалентно со „lord“ во англискиот јазик, благородник потчинет на кралот кој поседува голема моќ и богатство во кралството.
Lady – Кнегиња → сопруга на кнезот, таа ја поседува речиси истата моќ како него и располага со огромно богатство и моќ.

7. Описен превод во серијата „Игра на тронови“

Преведувачот го користи описниот превод кога не постои збор или фраза од неговата култура што ќе кореспондира со поимот кој што се преведува.

Во следната табела се дадени примерите во серијата „Игра на тронови“ каде преведувачот се послужува со описниот превод за да му долови на гледачот слика за значењето на поимот.

Lord Comander – Врховен заповедник → оној којшто ја штити и дава наредби на Ноќната стража, задолжена за заштитата на сите Седум кралства.
Hand of the King – Кралевият намесник → во подлабока смисла „десната рака на кралот“, најблискиот советник на кралот кој честопати донесува одлуки во Негово име.

Заклучок

Серијата „Игра на тронови“ претставува огромен предизвик за преведувачите на титловите поради својата оригиналност и архаична средновековна нота. Преведувачот користи неколку преведувачки техники и тоа: транскрипција,

калка, генерализација, адаптација и описен превод. Транскрипцијата е користена најмногу кај антопонимите, додека пак, за топонимите како главна техника се забележува калката. Голем дел од титулите пак, од друга страна, се адаптирани да кореспондираат со титули од нашата култура. Сепак може да се забележи дека некои делови од преводот изостануваат. Доаѓа до непрецизен превод со цел да се задржи некоја автентичност (Winterfell->Сурозимје, King's Landing-> Кралебран) како и губење на алитерацијата, односно повторувањето на согласките (Great Grass Sea->Големото Тревно Море, The Iron Islands->Железните Острови). Може да се додаде дека не е зачувана и архаичноста на името на главниот лик Џон Сноу, со тоа што во оригиналниот текст е запишан како Jon наместо стандардното John и со тоа се губи одредена архаичност што била првобитна замисла на авторот. Истиот случај го среќаваме кај поимот The Eyrie, преведено како Птичјо гнездо, генерализирано како резултат на недостаток на збор за овој поим во нашата култура. Сепак преведувачот успева да ни создаде слика која се доближува до оригиналноста на Џорџ Р.Р. Мартин и сценаристите на серијата, па затоа добиваме еден доста умешен готов превод одобрен според стандардите на една голема продукција како HBO (HBO) и достапен ширум светот.

Користена литература:

1. Jeremy, Munday (2008) *Introducing Translation Studies*, London and New York, Routledge.
2. Dalbènet, Vinay (1977) *Stylistique Comparée du français et l'anglais: methode de traduction*, Paris, Didier.
3. Peter, Newmark (1995) *A Textbook of translation*, Hempstead Hertfordshire, Prentice Hall International.
4. Petra, Pleško (2018) *A Game of Thrones Proper Nouns and their translation into French and Slovene*, Ljubljana, Filozofska Fakulteta, Oddelek za Anglistiko In Amerikanistiko.
5. Stefan, Vevar (2000) *Temeljni aspekti in principi teorije literarnega prevajanja*, Ljubljana, Študentska Založba.
6. Правопис на македонскиот јазик (2017), Скопје, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

